

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11.09.2013, sp. zn. 7 Tz 43/2013, ECLI:CZ:NS:2013:7.TZ.43.2013.1

Číslo: 38/2014

Právní věta:

Zákaz reformace in peius (§ 259 odst. 4 tr. ř.) se vztahuje jen k rozhodnutí o odvolání, které bylo podáno výlučně ve prospěch obviněného, nikoli též ve prospěch jiných osob, např. poškozeného. Nic proto nebrání odvolacímu soudu, aby na základě odvolání poškozeného zrušil výrok, jímž mu byl soudem prvního stupně přiznán nárok na náhradu škody, a odkázal poškozeného na řízení ve věcech občanskoprávních, byť jde o rozhodnutí pro poškozeného nepříznivější.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 11.09.2013

Spisová značka: 7 Tz 43/2013

Číslo rozhodnutí: 38

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Odvolání, Poškozený, Zákaz reformace in peius

Předpisy: § 259 odst. 4 tr. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud ke stížnosti pro porušení zákona ministryně spravedlnosti podané ve prospěch obviněného MUDr. P. H. proti usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 28. 3. 2013, sp. zn. 4 To 831/2012, podle § 268 odst. 2 tr. ř., § 269 odst. 2 tr. ř., § 271 odst. 2 tr. ř. rozhodl tak, že napadeným pravomocným usnesením, pokud jím bylo zamítnuto odvolání poškozené H. K., rozené M., byl porušen zákon v ustanoveních § 254 odst. 1 tr. ř., § 256 tr. ř. a v řízení, jež mu předcházelo, v ustanovení § 228 odst. 1 tr. ř. v neprospěch obviněného. Toto usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ve výroku, jímž bylo zamítnuto odvolání poškozené H. K., rozené M., a rozsudek Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 13. 7. 2012, sp. zn. 5 T 12/2012, ve výroku o náhradě škody ohledně poškozené H. M., provdané K., zrušil. Zrušil také další rozhodnutí na zrušené části obou rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Poškozená H. K. s nárokem na náhradu škody a nemajetkové újmy odkázal na řízení ve věcech občanskoprávních.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 13. 7. 2012, sp. zn. 5 T 12/2012, byl obviněný MUDr. P. H. odsouzen pro přečin těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 147 odst. 1, 2 tr. zákoníku s tím, že v rámci odsuzujícího rozhodnutí mu byla podle § 228 odst. 1 tr. ř. uložena mimo jiné povinnost zaplatit poškozené H. M. částku 87 102 Kč, přičemž podle § 229 odst. 2 tr. ř. byla poškozená se zbytkem nároku na náhradu škody odkázána na řízení ve věcech občanskoprávních.

Usnesením Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 28. 3. 2013, sp. zn. 4 To 831/2012, byla podle § 256 tr. ř. zamítnuta odvolání, která podali obviněný MUDr. P. H. proti výroku o trestu, poškozená H. K., rozená M. (poškozená H. M. uvedená v rozsudku Okresního soudu v Českých Budějovicích se mezitím provdala, přijala příjmení K. a pod tímto příjmením vystupovala v řízení před Krajským soudem v Českých Budějovicích), proti jí se týkajícímu výroku o náhradě škody a další poškozený proti jinému výroku o náhradě škody.

Ministryně spravedlnosti podala ve prospěch obviněného dne 2. 8. 2013 u Nejvyššího soudu stížnost pro porušení zákona proti usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích. Napadla výrok, jímž bylo zamítnuto odvolání poškozené H. K., rozené M. Vytkla, že Krajský soud v Českých Budějovicích ponechal beze změny výrok o náhradě škody, který se týkal této poškozené, ačkoli sám zjistil, že škoda, jejíž náhrada byla poškozené přiznána Okresním soudem v Českých Budějovicích, byla poškozené uhrazena pojišťovnou. Vyjádřila názor, že Krajský soud v Českých Budějovicích měl výrok o náhradě škody ohledně poškozené H. K., rozené M., zrušit a odkázat ji na řízení ve věcech občanskoprávních. Ministryně spravedlnosti navrhla, aby Nejvyšší soud podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil namítané porušení zákona, ke kterému došlo v neprospěch obviněného v ustanoveních § 254 odst. 1 tr. ř., § 256 tr. ř. v souvislosti s ustanoveními § 228 odst. 1 tr. ř., § 2 odst. 6 tr. ř., aby podle § 269 odst. 2 tr. ř. zrušil vadnou část napadeného usnesení včetně dalších obsahově navazujících rozhodnutí a aby dále postupoval podle § 271 odst. 1, 2 tr. ř.

Nejvyšší soud přezkoumal podle § 267 odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost výroku, proti němuž byla stížnost pro porušení zákona podána, v rozsahu a z důvodů v ní uvedených, jakož i řízení napadené části rozhodnutí předcházející, a shledal, že zákon byl porušen.

Přečin těžkého ublížení na zdraví podle § 147 odst. 1, 2 tr. zákoníku, jímž byl obviněný uznán vinným, spočíval podle zjištění Okresního soudu v Českých Budějovicích v podstatě v tom, že obviněný dne 3. 9. 2011 kolem 15.10 hodin na silnici č. I/3 v katastru obce L., okr. Č. B., při řízení osobního automobilu zn. Mazda 6 GH způsobil dopravní nehodu, při které se v protisměru čelně střetl s vozidlem zn. Ford Fiesta, v němž kromě poškozeného V. K. jako řidiče utrpěla zranění také poškozená H. M. jako spolujezdkyně.

Pokud Okresní soud v Českých Budějovicích v adhezním řízení přiznal poškozené z podnětu jejího návrhu učiněného podle § 43 odst. 3 tr. ř. náhradu škody v částce 87 102 Kč, odůvodnil výši této částky tím, že se jedná o bolestné ve výši 21 480 Kč, náhradu za ztrátu na výdělku (míněno po dobu pracovní neschopnosti) ve výši 46 569 Kč a náklady léčení ve výši 19 053 Kč. Přiznání dalších požadovaných částek nebylo podle Okresního soudu v Českých Budějovicích důvodné, a proto poškozenou odkázal se zbytkem jejího nároku na řízení ve věcech občanskoprávních.

Krajský soud v Českých Budějovicích výrokem podle § 256 tr. ř. zamítl odvolání poškozené, která se – vzhledem k závěrečnému návrhu svého zmocněnce ve veřejném zasedání před odvolacím soudem – domáhala jednak přiznání další částky 504 Kč jako zbytku náhrady za ztrátu na výdělku po dobu pracovní neschopnosti a jednak přiznání částky 200 000 Kč jako náhrady za nemajetkovou újmu. Krajský soud v Českých Budějovicích odůvodnil toto rozhodnutí závěrem, že Okresní soud v Českých Budějovicích rozhodl správně, pokud poškozené tyto nároky nepřiznal. Jinak ale Krajský soud v Českých Budějovicích po doplnění důkazů zjistil, že poškozené byla částka 87 102 Kč uhrazena v

rámci odškodnění poskytnutého pojišťovnou, v návaznosti na toto zjištění konstatoval, že odvolání poškozené není z hlediska požadovaných částek 504 Kč a 200 000 Kč důvodné, a dodal, že žádné odvolání nesměřovalo proti výroku, jímž byl poškozené přiznán nárok ve výši 87 102 Kč. Podle Krajského soudu v Českých Budějovicích „jde jen o to, že přiznaný nárok této poškozené byl pojišťovnou uhrazen“.

S úvahami Krajského soudu v Českých Budějovicích, které vyústily v rozhodnutí ponechat výrok o náhradě škody ohledně poškozené H. K., rozené M., beze změny a zamítnout její odvolání, se Nejvyšší soud nemohl ztotožnit. Podstatou pochybení, kterého se v tomto směru dopustil Krajský soud v Českých Budějovicích jako soud odvolací, bylo to, že si náležitě neujasnil rozsah a obsah své přezkumné povinnosti (§ 254 odst. 1 tr. ř.).

Zjevnou dezinterpretací odvolání poškozené je již samotné konstátování Krajského soudu v Českých Budějovicích, že toto odvolání nesměřovalo proti výroku, jímž jí byl přiznán nárok ve výši 87 102 Kč. Zmocněnec, který podal odvolání za poškozenou H. K., rozenou M., a za další dva poškozené (z nichž jeden vzal odvolání zpět), výslovně v odvolání uvedl, že „poškození ... napadají pouze výrok o náhradě škody, v rámci něhož bylo o jejich nároku na náhradu škody rozhodováno“. V závěru podaného odvolání zmocněnec uvedl, že s ohledem na uplatněné námitky „poškození navrhnou, aby odvolací soud rozhodnutí soudu prvního stupně podle § 258 odst. 1 písm. f) tr. ř. zrušil a podle § 259 odst. 1 tr. ř. rozhodl v souladu s návrhem poškozených, který byl doplněn v průběhu odvolacího řízení“. Z hlediska poškozené H. K., rozené M., tedy evidentně byl jí se týkající výrok o náhradě škody tím výrokem, který byl napaden jejím odvoláním. Pokud by tomu tak nebylo, pak by se Krajský soud v Českých Budějovicích nemohl odvoláním poškozené meritorně vůbec zabývat (odvolání obviněného bylo omezeno jen na výrok o trestu). Krajský soud v Českých Budějovicích jako soud odvolací se ovšem odvoláním poškozené meritorně zabýval a přezkoumal z jeho podnětu napadený rozsudek s tím, že předmětem jeho přezkumu byl výrok o náhradě škody ohledně poškozené.

Nepřijatelné je také to, že Krajský soud v Českých Budějovicích nevyvodil ve vztahu k výroku o náhradě škody, který se týkal poškozené H. K., rozené M., žádné důsledky ze zjištění, že pojišťovna z titulu pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla poskytla poškozené takové odškodnění, které zahrnovalo i vyplacení částek, které jí v celkové výši 87 102 Kč byly jako bolestné (21 480 Kč), náhrada za ztrátu na výdělků po dobu pracovní neschopnosti (46 569 Kč) a náklady léčení (19 053 Kč) přiznány rozsudkem Okresního soudu v Českých Budějovicích. Za tohoto stavu byl výrok o náhradě škody, který se týkal poškozené, nesprávný a měl být podle § 258 odst. 1 písm. f), odst. 2 tr. ř. zrušen. Nic na tom nemění okolnost, že vadný výrok o náhradě škody byl přezkoumáván z podnětu odvolání poškozené. Podle § 254 odst. 1 tr. ř. (druhá věta) k vadám, které nejsou odvoláním vytýkány, odvolací soud přihlíží, jen pokud mají vliv na správnost výroků, proti nimž bylo podáno odvolání. Zrušení výroku o náhradě škody z podnětu odvolání poškozené by sice bylo rozhodnutím v její neprospěch, avšak v této spojitosti je nutné zdůraznit, že pokud je odvolací řízení ovládáno zásadou vyjadřující zákaz reformace *in peius* (zákaz změny k horšímu), vztahuje se tato zásada k odvolání obviněného, resp. k odvolání podanému ve prospěch obviněného, a nikoli k odvolání poškozeného (§ 259 odst. 4 tr. ř.).

V souvislosti se zjištěním, že pojišťovna odškodnila poškozenou v rozsahu zahrnujícím její nárok na náhradu škody uplatněný v adhezním řízení, měl Krajský soud v Českých Budějovicích dát průchod zásadě, že soudním rozhodnutím není možné přiznat nárok, který již byl uspokojen. Krajský soud v Českých Budějovicích rozhodl v rozporu s touto zásadou, nesprávně ponechal výrok o náhradě škody ohledně poškozené beze změny a vadně zamítl odvolání poškozené. Jestliže byl přiznaný nárok na náhradu škody před rozhodnutím soudu uspokojen, není to žádnou bezvýznamností, jak se patrně domníval Krajský soud v Českých Budějovicích. Nelze pominout, že rozhodnutím Krajského soudu v Českých Budějovicích výrok o náhradě škody nabyl právní moci, stal se vykonatelným a získal povahu titulu, na základě kterého by mohl být nařízen výkon rozhodnutí (exekuce). Závažné je např.

to, že v exekučním řízení zásadně není možné namítat okolnosti, ke kterým došlo před rozhodnutím, protože by to znamenalo přezkoumávání exekučního titulu. To se promítá např. v ustanovení § 268 odst. 1 písm. g) tr. ř., které stanoví, že výkon rozhodnutí bude zastaven, jestliže po vydání rozhodnutí zaniklo právo jím přiznané (tj. nikoli jestliže přiznané právo zaniklo před vydáním rozhodnutí).

Ze všech těchto důvodů Nejvyšší soud vyslovil, že napadeným usnesením Krajského soudu v Českých Budějovicích, pokud jím bylo zamítnuto odvolání poškozené H. K., rozené M., byl porušen zákon v ustanoveních § 254 odst. 1 tr. ř., § 256 tr. ř. a v řízení, jež mu předcházelo, v ustanovení § 228 odst. 1 tr. ř. v neprospěch obviněného, zrušil vadnou část napadeného usnesení a předcházejícího rozsudku Okresního soudu v Českých Budějovicích, zrušil také všechna další obsahově navazující rozhodnutí, která tím ztratila podklad, a odkázal poškozenou H. K., rozenou M., s nárokem na náhradu škody a nemajetkové újmy na řízení ve věcech občanskoprávních.

Nejvyšší soud dodal, že namítané porušení zákona v ustanovení § 2 odst. 6 tr. ř. nevyslovil. Pochybení Krajského soudu v Českých Budějovicích nespočívalo v nesprávném hodnocení důkazů, nýbrž v tom, že ze zjištění, která učinil na podkladě správného hodnocení důkazů, nevyvodil odpovídající právní závěry ve vztahu k výroku o náhradě škody ohledně poškozené.